

Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad y cyfarfod	25 Medi 2024
Aelod Arweiniol / Swyddog	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis / Bob Chowdhury – Prif Archwilydd Mewnol
Awdur yr adroddiad	Bob Chowdhury – Prif Archwilydd Mewnol
Teitl	Diweddariad Archwilio Mewnol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gynnydd diweddaraf Archwilio Mewnol o ran darpariaeth gwasanaeth, darparu sicrwydd, adolygiadau a gwblhawyd, perfformiad ac effeithiolrwydd wrth ysgogi gwelliant.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1. Darparu gwybodaeth am y gwaith a wnaed gan Adain Archwilio Mewnol ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Mae'n galluogi'r Pwyllgor i fonitro perfformiad a chynnydd Adain Archwilio Mewnol yn ogystal â darparu crynodeb o adroddiadau Archwilio Mewnol er mwyn i'r Pwyllgor gael sicrwydd ar wasanaethau eraill y Cyngor a meysydd corfforaethol. Mae hyn yn galluogi'r Pwyllgor i gyflawni ei gyfrifoldebau yn unol â'r Cylch Gorchwyl. Bydd cyflawni'r cynllun archwilio yn cynorthwyo'r Pwyllgor i gael sicrwydd bod y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn adlewyrchu amodau'r Cyngor yn briodol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1. Bod y Pwyllgor yn ystyried cynnwys yr adroddiad ac yn asesu cynnydd a pherfformiad Adain Archwilio Mewnol.

- 3.2. Bod y Pwyllgor yn penderfynu a oes arno angen sicrwydd pellach ynglŷn ag unrhyw rai o'r meysydd a archwiliwyd i olrhain cynnydd y cynlluniau gweithredu gwelliant.

4. Manylion yr adroddiad

- 4.1. Mae Atodiad 1 yn darparu diweddariad ar y gwaith Archwilio Mewnol a wnaed ers yr adroddiad diweddar diwethaf i'r Pwyllgor ym mis Mawrth 2024.
- 4.2. Ers diweddariad diwethaf y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Mawrth, cwblhawyd 10 adroddiad archwilio mewnol – mae chwech wedi cael sgôr sicrwydd uchel a chafodd pedwar sgôr sicrwydd canolig.
- 4.3. Ar 3 Mehefin cyflwynodd gwasanaeth gwastraff y Cyngor wasanaeth newydd i gasglu gwastraff a deunyddiau i'w hailgylchu ledled yr holl sir. Mae'r gwasanaeth newydd yn newid o gasglu gwastraff ailgylchu cymysg i gasgliadau ar ymyl palmant drwy system droli. Bu sawl problem wrth gyflwyno'r drefn newydd, a achosodd i'r gwasanaeth fod angen cefnogaeth gan wasanaethau ledled y Cyngor.
- 4.4. O ganlyniad, secondiwyd tri aelod o dîm Archwilio Mewnol i gefnogi'r gwasanaeth gwastraff ar sail rhan amser i ddechrau, yna aeth dau ohonynt at y gwasanaeth yn llawn amser am gyfnod byr. Mae hyn wedi achosi i'r Cynllun Archwilio fod yn hwyr. Gan fod y tîm yn gyflawn bellach, yr ydym yn gweithio tuag at gwblhau'r cynllun eto.
- 4.5. Ers mis Ebrill eleni cawsom ddau ymchwiliad arbennig sydd wedi bod yn heriol a thrwm iawn ar adnoddau Archwilio Mewnol. Nid yw'r naill na'r llall wedi eu cwblhau. Yr oedd y cyntaf yn dilyn cwyn rhannu pryderon ac yr oedd yr ail ymchwiliad drwy gais gwasanaeth.
- 4.6. Yr wyf yn falch o hysbysu'r Pwyllgor bod y ddau Uwch Archwilydd Llwybr Gyrfa wedi pasio cymhwyster lefel 2 gyda Chymdeithas Technegwyr Cyfrifyddu ac wedi cofrestru ar gyfer lefel 3 sy'n dechrau ar 11 Medi 2024. Mae'r Prif Archwilydd yn dal i fod ar y trywydd cywir i gwblhau a phasio ei chymhwyster lefel 4 gyda Sefydliad Arweinyddiaeth a Rheolaeth, ac mae'r trydydd Uwch Archwilydd Llwybr Gyrfa yn mynd i fod yn dechrau astudio ar gyfer cymhwyster Sefydliad Archwilydd Mewnol ddiwedd eleni.

4.7. Mae Adain Archwilio Mewnol yn monitro perfformiad i fynd i'r afael â chamau sy'n deillio o adolygiadau archwilio. Cyfrifoldeb y rheolwyr yw mynd i'r afael â'r camau hyn a chofnodi'r cynnydd ar y system rheoli perfformiad (Verto). Mae Archwilio Mewnol yn parhau i gynnal archwiliadau 'dilynol' ac yn adrodd ar gynnydd gan gyflwyno cynlluniau gweithredu sy'n deillio o archwiliadau sicrwydd isel er mwyn sicrhau bod gwelliannau angenrheidiol yn cael eu gwneud.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1. Nid oes angen gwneud penderfyniad ynglŷn â'r adroddiad hwn. Nid oes cyfraniad uniongyrchol at y Blaenoriaethau Corfforaethol, ond bydd rhai prosiectau yn y Cynllun Archwilio yn adolygu meysydd Blaenoriaeth Corfforaethol ac yn darparu sicrwydd ar eu darpariaeth.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Amherthnasol – nid oes penderfyniad na chostau yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1. Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad na chynnig ar gyfer newid mewn perthynas â'r adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Nid oes gofyn am un.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Ni cheir goblygiadau ariannol o ganlyniad i'r adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Os na chwblheir gwaith archwilio digonol yn ystod y flwyddyn, mae risg na fydd y Prif Archwilydd Mewnol yn gallu tynnu ar sicrwydd digonol i gyflwyno barn flynyddol gyflawn yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Caiff archwiliadau eu blaenoriaethu i roi sylw i lywodraethu, rheoli risg a rheolaethau mewnol a bydd y cwmpas ar gyfer yr archwiliadau hyn yn canolbwyntio ar risgiau allweddol.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Amherthnasol – nid oes angen gwneud penderfyniad mewn perthynas â'r adroddiad hwn.